

VEČERNI LIST

Cene po pošti:

za celo leto . R 84.—

za pol leta . R 42.—

za četrt leta . R 21.—

za 1 mesec . R 7.—

Za Ljubljano mesečno 7 R

Za inozemstvo mesečno 12 R—

Uredništvo in uprava:

Ropitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Protestni shod vpokojencev južne železnice.

Vpokojenci južne železnice so danes dopoldne ob 9. uri sklicali javen shod v protest vsem, ki zavlačujejo oziroma enostavno prezirajo njihov boj za življenje. Iz govorov njihovih zastopnikov Mazija in Salomona je videl vsak, da so ravno ti reveži morda edini stan uslužbencev, kateremu se niso dohodki z ozirom na razmere še od predvojne dobe popolnoma nič spremenile. Če pribijemo, da ima človek, ki je približno 40 let delal pri podjetju 84 kron mesečne pokojnine danes — je menda dovolj značilno očrtan socialni čut gospodarjev. Na drugi strani se mora človek naravnost zgražati nad nerazumljivim postopanjem odločujočih faktorjev, ki zavlačujejo prošnje in urgence za zboljšanje položaja teh današnjih največjih revežev že nad pol leta.

Na izmoghanih, bledih obrazih smo videli, da je prišla beda do vrhunca. Odločene in premišljene resolucije to pričajo, da organizacija postopa danes redko pot za-

konitosti in hoče z mirnim postopanjem izvojevati najelementarnejše pravice. Toda pokazali so na drugi strani, da trpljenje in ogorčenje že prekipevata in izvajanja in resolucije so glasen opomin, da je zadnji čas, če nečemo novih škandalov.

Zborovanju je prisostvoval tudi g. poverjenik za soc. skrb g. Ribnikar, ki je obljubil, s svoje strani vso pomoč in zatrdil, da bo posređoval glede zadeve tudi pri svojem ministru in direkciji južne železnice.

Nato so zborovalci soglasno odobrili predlagano resolucijo, ki se je poslala: Ravnateljstvu južne železnice, Zavarovalnici zoper nezgode, poverjeništvu za soc. skrb in Deželni vladji za Slovenijo.

Poziv predsednikov na vztrajno in odločno borbo je zaključil zborovanje.

Brez kričanja, brez navduševanja — mir — vzdih — solze. Pomagajte nam! Lačni, bosí in raztrgani smo!

Vprašanje državne oblike.

Vprašanje državne oblike je postalo tik pred določitvijo ustave v konstituenti med nami sporno. Publicistično je prišel spor do izraza v trenutku, ko je naš list v smislu sklepa zaupnikov iz leta 1918 poudaril, da stoji stranka kot stranka ljudstva na načelu ljudovlade in da mora to načelo tudi v javnosti in parlamentu varovati. V mariborski »Straži« sta se vzdignila proti temu načelu dr. Kovačič in dr. Lenard in otvorila proti nam odločen in oster boj. Ker ne gre tu za kak časopisni spor, marveč za velevažen in odločen del pr o g r a m a našega gibanja, smo pred svojo vestjo dolžni, kot glasilu kršč. socialnega delavstva, da zanesemo v to stvar popolno jasnost in se izognemo pri tem vsem ovinkom in vsakemu slemišenju.

Osnovna misel, iz katere izhaja naše načelo in naš boj za ljudovlado je ta, da je bizantinizem katoličanstvu moralno, idejno, socialno in versko brezmejno škodoval, da je ubijal, tlačil in dušil najbolj plemenite in idealne sile katoliškega pokreta. Mi smo prišli do spoznanja, da za katoličanstvo ni hujšega strupa in ni večjega sovražnika, kakor klečeplazenje pred državnimi mogotci, udinjanie interesov katoličanstva posameznim dinastijam in posameznim dvornim klikam. Kdor čita naše predvojne časopise, naše revije, da celo naše znanstvo, kdor proučuje zadržane nekaterih predvojnih politikov, ta pride do spoznanja, da so skušali dinastije in posvetni kapitalistični oblastniki podvreči in udniti katoliški pokret svojim interesom. Skušali so ponižati naš dvatisočletni svetovnozgodovinski pokret v državnege eksekutorja, izrabljati ga na celi črti, nadzirati ga in izkoriščati. Mi smo si postavili za nalogo, da zbijemo te verige in osvobodimo katoličanstvo te grozeče odvisnosti, mi hočemo popolno svobodo in notranjo neodvisnost katoličanstva, ker vemo, da bo le tako moglo rešiti svoje kulturno poslanstvo in razviti vse svoje najvišje sile.

Za nas je absolutno, neminljivo, najvišje le katoličanstvo, vse posvetne državne oblike, vsi gospodarski sistemi, vsi družabni redi so za nas slučajni, odnosi, akcidentalni, minljivi. — Katolicizem se ne more in ne sme istovetiti z nobenim minljivim družabnim redom in z nobeno minljivo državno obliko. On trpi v svoji razsežnosti vsak družabni red in vsako državno obliko, ki služi splošnemu blagru. V okviru katolicizma ima postava, ne le republika, temveč celo stanovsko-sovjetški sistem, če in v kolikor seveda pospešuje splošno dobro. Mi smo se odločili za načelo ljudovlade, ker mislimo, da bomo tako lažje ubili bizantinizem, militarizem in imperializem, in ker smo globoko prepričani, da se s pomočjo tega načela more izvesti ujedinjenje z Bolgari, ki je eden najvišjih ciljev naše nacionalne zgodovine. Mi smo uverjeni, da zahtevajo življenjski interesi Jugoslovanov ujedinjenje in da je treba to izvesti tudi, če bi morali žrtvovati koristi posameznih družin. Naše stališče je torej eminentno narodno in pospešuje zjedinenje vseh Jugoslovanov.

Nihče nas ne bo mogel pregovoriti, da opustimo započeti boj proti bizantinizmu, militarizmu in imperializmu. Mislimo, da so samo katoličani po naukih svoje vere in vseh svojih volikih mož poklicani, boriti se za te ideale človeštva. Katoličani morajo podpirati vsa stremjenja, ki se približujejo temu idealu ter v zvezi s katoliškimi skupinami vsega sveta pobijati v današnjem svetovnem redu vse metode nasilja.

To je naše stališče kot glasilu krščansko socialnega delavstva, ki noče svojega prepričanja nikomur vsiljevati, zahtevamo pa obenem, da smemo svoje prepričanje svobodno izrekat. Dr. Kovačičevo govorjenje v »Straži« o »izrabljanju krščanstva in katolicizma zoper edinstvo države«, o »grobokopih države«, o »v tuji službi stoječih strankarskih demagogih« — vse to in še marsikaj, kar je napisal dr. Kovačič

v »Straži« — preidemo z mirnim preziranjem. To storimo toliko lažje, ker vemo, da za našim naziranjem stoji ogromna večina slovenskega ljudstva, kmetov, delavcev in naše mladine.

Dr. B.

Nejasnost položaja.

Položaj v konstituenti po preteku skoro dveh tednov še nikakor ni jasen. V pogajanjih za sestavo nove vlade je nastal zastoj. Poročajo, da pred pravoslavnim Božičem ni pričakovati rešitve.

Prihodnja seja konstituante se ima vršiti v sredo 22. decembra, četudi vlada dotlej ne bo sestavljena. Na tej seji se bo volilo predsedstvo konstituante. Zdi se, da bi bil za predsednika izvoljen radikalec. Na dnevnem redu te seje je tudi poročilo verifikacijskega odseka in tudi zapri-sega poslancev.

Jugoslovanski klub bo predlagal, naj se seja odgodi do časa, ko minejo božični prazniki. O tem predlogu »Jugoslovanskega kluba« bo razpravljaj tudi klub radikalcev.

Radikalci so zadnje dni pogajanj zavzeli stališče, da mora vlado sestaviti demokrat, radikalec pa naj postane predsednik konstituante. To stališče je Nikola Pašić razjasnil predsedniku demokratske stranke Ljubi Davidoviču. Kot ministrski predsednik se imenuje Ljuba Davidovič, kot predsednik konstituante pa Marko Tričković. Vzrok tej izpremembi tiči v političnem položaju zadnjih dni, ker se borba za kulisami še ni končala. Vsekakor je treba poudariti, da voditelji radikalne stranke uvidevajo nevarnost političnega položaja in da ne morejo nositi odgovornosti za stališče demokratske stranke, ki hoče izvesti ustavo brez Hrvatov in Slovencev.

Voditelj radikalcev Protić je izstopil iz verifikacijskega odbora. To je vzbudilo veliko presenečenje. Protić hoče protestirati proti sklepom verifikacijskega odbora.

Radji razmer med vojaštvom je Jugoslovanski klub sklenil odposlati deputacijo poslancev Sušnika, Hohnječa in Milanovića na vojno ministrstvo, da pospeš rešitev vlog in zahtev, ki jih je klub stavil radi razmer v armadi, posebno pa radi hrane in radi postopanja častnikov, s slovenskimi in hrvatskimi vojaki.

Zemljoradnički klub s samostojneži za centralizem. Zemljoradnički klub je izjavil, da kot mlada stranka ne želi stopiti v vlado, pač pa bo glasoval za vladni načrt, namreč za centralistično ureditev države. Za centralizem so se najbolj pogajali klubovi člani Samostojne kmetijske stranke iz Slovenije, ki so tudi silili v vlado, pa jih vodja zemljoradničke stranke v tem oziru kroti.

Govorice o novih volitvah. Včeraj se je v poslanskih klubih v Belgradu govorilo o novih volitvah, ki bi se imele vršiti takoj nato, kakor hitro konstituanta reši ustavo, tako da bi volitve za zakonodajni parlament bile prihodnje leto. V gotovih političnih krogih se govori o razpustu konstituante in razpisu novih volitev.

JUTRI SEJA KONSTITUANTE.

LDU Belgrad, 20. decembra. (ZNU) Začasni predsednik konstituante, Nikola Pašić, je odredil za jutri ob devetih dopoldne sestanek konstituante. Na dnevnem redu je referat verifikacijskega odbora, ki ga odreja člen 5. poslovnika za ustavotvorno skupščino.

NEMIRI NA IRSKEM.

LDU London, 20. dec. (Brezlično) Na vseh vojaških vlakih na Irskem bodo sin-fajnovski častniki kot talci, ker se napadi na te vlake vedno bolj ponavljajo.

LDU London, 20. dec. (DunkU) Predsednik irske republike, Devalera, je odpotoval na Irsko. Angleška vlada je pristala na njegov povratek s pogojem, da ne stopi na čelo sinfajnovcev.

Pogajanja v Belgradu.

LDU Belgrad, 20. decembra. (ZNU) Jutrašnja seja ustavotvorne skupščine bo tudi zanjia v tem letu. Nikola Pašić je izrazil željo, da se vrši prvi naslednji sestanek skupščine šele po sestavi nove vlade. Najbrže bodo stavili na jutrajšnji seji predlog, da se naslednji sestanek odgodi in se odredi prihodnja seja ustavotvorne skupščine na 12. januar p. l. Potemtakem bodo odpadle tudi volitve predsednika, za katere so se klubi v zadnjem času toliko trudili. Danes zjutraj se je govorilo, da se mesto predsednika odstopi demokratski stranki. To dejstvo bi se smatralo za prvi korak do sporazuma med radikalci in demokrati in bi bilo dober znak za sestavo nove vlade, vendar pa se je včeraj položaj precej izpremenil. Radikalci zastopajo posebno stališče, ki ga je izrazil Stojan Protić, namreč, da se uredi pokrajinske avtonomije. Z ozirom na to še ni mogoče vedeti, kako se sestavi vlada. Obstaja verzija v dobro informiranih krogih, da bodo radikalci počakali, kakšno stališče bo napram konstituenti zavzela Radičeva stranka. Ako pride Radič v Belgrad, je dosti upanja, da bi radikalci z njegovo skupino in z muslimani lahko sestavili vlado. Za zdravo politiko poslancev levice smatrajo sporazum med demokrati in radikalci, kot dveh najmočnejših skupin, ki bi s sodelovanjem zemljoradničke stranke gotovo imeli večino v konstituenti. V demokratičnih krogih prevladuje mnenje, da se Radič gotovo ne bo sporazumel z muslimani in da potemtakem odpade kombinacija sestave bloka, kakor ga je zamislil Stojan Protić. Menijo, da regent za enkrat še ne bo nikomur poveril mandata za sestavo nove vlade. Ko odidejo poslanci na božične počitnice, bodo voditelji strank ostali v Belgradu ter dalje delovali za sporazum, tako, da bodo poslanci, ki pridejo po Božiču v Belgrad, našli že novo vlado. Po drugi verziji, ki se širi v poslanskih krogih, izgleda, da Pašić ne bi bil odločno nasproten Protičevemu stališču in da bi se eventualno uklonil njegovim zahtevam po pokrajinskih avtonomijah, vendar pa bi zahteval modifikacije. Isti krogi menijo, da ni izključen sporazum med muslimani in Radičevci, če bi došlo do sporazuma med Radičem in radikalci, ker bi se potem Ra-

dič sporazumel tudi z muslimani. Glavno je, da se Radič pridobi za monarhistično stališče; glede vprašanja agrarne reforme v mišljenju muslimanov in Radičevcev že itak ni prevelikih razlik. Veleposestva naj se ukinejo, v kolikor je to potrebno, v Bosni pa se mora pred vsem rešiti kmetško vprašanje, ki se po teh načelih lahko reši. Treba je dati oškodovanim kmetom odškodnino. Smatra se na podlagi razgovorov med muslimani in Radičevci, da bi se mogli ti dve stranki sporazumeti v tem vprašanju. Obe stranki zastopata stališče pokrajinskih avtonomij; potemtakem ni nobene zapreke več, da se ne bi mogla sestaviti druga koalicijska vlada.

LDU Belgrad, 20. decembra. (ZNU) Če se radikalci in demokrati sporazumejo, dobe demokrati mesto predsednika skupščine, radikalci pa predsednika vlade. Kot kandidata za predsedništvo v konstituenti so v poslanskih krogih omenjali danes dr. Ribarja in dr. Edo Lukinića. Dr. Ribar se imenuje na prvem mestu, vendar dela težkoče, ker zastopa stališče, da se predsedništvo konstituante ne more voliti, dokler ne pride do sestave nove vlade. S tem njegovim mišljenjem pa se ne strinjajo niti vsi člani njegovega kluba. Ti so prepričani, da ni neparlamentarno, ako se voli predsednik, predno se sestavi vlada.

LDU Belgrad, 20. decembra. (ZNU) Radikalni klub je tekom današnjega dne imel obširno debato o novem poslovniku za konstituento. Dr. Laza Marković je odgovoril na posamezne opazke radikalnih poslancev, ki se tičejo poslovnika. Tudi demokrat. klub je imel včeraj sejo, na kateri se je razpravljalo o novem poslovniku ter o izpremembah, ki bi se na predlog dr. Lukinića in dr. Ribarja uvedle v poslovnik. Ker so se v vseh klubih pojavile težnje, da se gotove točke poslovnika izpremene, se bodo ta teden vršila pogajanja med zastopniki klubov, da bi se izven parlamentarnih sej dosegel sporazum o teh izpremembah. Obstaja upanje, da se izpremeni tudi prisega v toliko, da bo poslanecem dovoljeno, da pri prisegi napravijo motivacijo. Ali se izpremeni tudi tisti člen poslovnika, ki govori o glasovanju, še ni sklenjeno.

voditelji vseh strank na več konferencah določil načela svoje zunanje politike. Njegov vpliv je spreobrnil celo najhujše nasprotnike sodelovanja Zedinjenih držav z evropskimi veselilami. Senator Fall, eden najboljših prijateljev Hardinga, je izjavil, da bo Harding, takoj ko nastopi svoje mesto, pričel pogajanja za izpremembo pogodbe zveze narodov. Senator Fall meni, da bo Amerika mogla prevzeti vodstvo sveta. Harding namerava tudi postaviti za entento tesne odnose. Ta mednarodna zveza bo po njegovem mnenju mogla stabilizirati svetovno gospodarstvo.

KONSTANTIN NA GRŠKEM.
LDU Pariz, 20. dec. (DunkU) Na krovu »Averoffa« je poročevalec lista »Excelsior« imel razgovor s kraljem Konstantinom, ki je izjavil, da namerava kasneje poklicati Venizelosa nazaj. Kar se tiče zunanje politike, so bo natančno držal smer, ki jih je določil Venizelos. Na vprašanje, ali namerava odstopiti, je kralj Konstantin to odločno zanikal ter pripomnil, da se podvrže samo eni volji, namreč volji svojega naroda.

NOVA ZUNANJA POLITIKA AMERIKE.

LDU Pariz, 20. dec. (DunkU) »Echo de Paris« javlja iz Mariona: Harding je z

Mož milijard.

MILJARDAR HUGON STINNES.

Te dni je bila v berlinski zbornici velika debata o socializaciji. Pri tej priliki je dejal neki poslanec med drugim:

Minister za prehrano zre z veliko skrbjo v bodočnost. Pozabil pa je povedati, kako uničuje kapitalistično gospodarstvo vso nemško državo. Stranka za obnovo Nemčije je postavila na čelo vlade svoje somišljenike, ali s tem je za obnovo Nemčije še presneto malo naredila. Odeurški špekulantje trgujejo in kupčujejo na Nemškem na škodo države in ljudstva. Zveza predilničarjev je dala demontirati 10.000 strojnih statev in jih je prodala v tujino. Novih sredstev v obnovi Nemčije pa doslej ministri še niso objavili, drže se samo načel, ki jih zastopa Hugon Stinnes. Minister je trdil, da ima velike zaloge premoga. To ni istina. S tem premogom je taka, kakor kadar so v vojski intendantje kupičili velikanska skladišča obleke in perila, a pri tem je civilno prebivalstvo hodilo v cunjah. Nemčija stoji na robu propada. Valutna enota marke pada, državni dolgovi se kopičijo, nemški kredit gine. Na polju je zmeraj manj pridelkov, pašniki se pa večajo. Tvornice se zapirajo in Nemci so tisti, ki se toliko trudijo, da bi si pridobili naklonjenost Švicarjev, Angležev in Francozov. Kapital beži iz Nemške in število brezposelnih raste od dne do dne. Na Nemškem je danes že trimilijonska množica brez dela in jela. Vladni krogi so izsilili pri delavstvu eno leto prisilnega dela za državo. Nemci so otrovani z militarizmom. Leta 1916. bi bili lahko končali vojno, a Helderich, Bethmann, Hindenburg in Ludendorff niso hoteli. Ti vojskovodje bi radi oživili vlado kapitalistov. Osemurna delavna doba je potrebna, da se zabrani telesna pohabljenost delavskih slojev. Delavstvo si bo umelo osemurno delavno dobo zagotoviti. Treba bi bilo samo razdelitev dividend podvreči kontroli, da bi kapital ne kopičil dobička v brezmejnost.

Na Nemškem se širijo ameriški odnošaji. Tvornice ene stroke se družijo v velikanske truste. Manjši tvorničarji ginejo, kakor so izginili pred tvornicami rokodelci. Ti rokodelci in manjši tvorničarji so pahnjani med proletarske sloje.

Predilnice kupujejo kmetiška posestva, da bi dobili stavbišča za nadaljne zgradbe tvorniški podjetij. Te tekstilne tvornice so podvržene velikim finančnikom, kakor je Hugon Stinnes.

Ta Stinnes in njegovi družabniki, ki jih je komaj 20, vladajo Nemčijo. Stinnes je zaslužil v vojni milijarde. Leta 1892. se je ustanovilo Stinnesovo podjetje s kapitalom 50.000 mark. Pred vojsko je premogel Stinnes 40 milijonov. Vlada je izročila Stinnesu belgijske delavnice. Iz teh delavnic je Stinnes naredil milijone in milijone dobička. Vse to velikansko bogastvo pa je Stinnes porabil v to, da bi nad Nemško zavladal.

Stinnes je pokupil akcije parniških družb in premogovno firmo »Heitmann« v Hamburgu. Leta 1918. so v Kielu zgradili za Stinnesa 11 parnikov. Stinnes je kupil vse premogovne zavarove v Kralovcu, Hamburgu in Bremenu. Isto leto je kupil v Gornji Lužnji ob enem še sedem veleposestev. Tedaj pa je prišel prevrati. Dočim si je Ballin pred tem sam pomagal s sveta, si je Stinnes vedel drugače pomagati. Hugon Stinnes je šel k vsenemški stranki in ji je dal denar. Poleg tega je stopil tudi k delavstvu. Stinnes kopiči brezštevne milijone za ladje, ki mu jih je antanta vzela. Za ta denar kupuje vse tiskarne in časopise. Več kot sto tiskaren in listov ima Stinnes v svojih rokah. Vsaka teh tiskarnic je stala več milijonov mark. Potem je kupil tudi tvornice za celulozo. V Berlinu je kupil hotel Espanada in več velikih hiš. Zato pa zahteva delavstvo na Nemškem socializacijo velikih obrtnih podjetij, s katerimi bogati nekaj milijarderjev. Delavstvo bo doseglo socializacijo premogovnikov ter ostalih velikih obrtnih podjetij. Tako je opisal delovanje Stinnesa komunistični poslanec. Pozabil pa je povedati še to:

Milijardar Stinnes, ki je obogatil s belgijskimi delavnicami, ki so jih bili nemški vojski belgijskim lastnikom zaplenili, ta milijardar Stinnes je žid. Židovski sleparji kopičijo milijarde iz ukradenih posestev. Na československem socialistovskem shodu se je socialistovka Zeminova posmehovala katoliškemu duhovniku Ryparu ter persefirala besede Kristove: »ne zbirajte zakladov«, posmehovala se je katoliškemu duhovniku, da bi se ne gnal za mamonom. Ti fanatiki, ki vžigajo duhovnikom v obraz znake lačnih mamonarjev, ne vidijo, da na tisoče duhovnikov trpi bedo in lakoto in ne vidijo židovskih milijarderjev, ki sede dopoldne na borzi in tam kupčujejo, popoldne pa posedajo po kavarnah pa spet kupčujejo. Takih Stinnesov je »napravila vojska v vseh državah na tisoče. Socialistovski fanatiki, ki kriče po socializaciji, niso dosihmal niti enemu židu vzeli niti ene tvornice, v kateri se izdeluje kolmaz, nikar že velikih tekstilnih podjetij. Voditelji socialistov pa vpijejo po socializaciji, a pri tem si kopičijo bogastvo. Potem izginejo in njih mesto zavzamejo zopet drugi kričači.

Politične novice.

+ Izjava zemljoradničke stranke. V »Samoupravi« priobčuje tajništvo Zemljoradničke stranke v Srbiji izjavo, da so vse vesti o sklepanju paktov z drugimi strankami in dvorom neresnične. »Naše stališče — pravi izjava — je določeno po našem programu in po značaju naše stranke, ki je razredna stranka. Po tem naša stranka ne more biti niti v sporazumu niti v zvezi z nobeno mestno stranko.«

+ Patriotizem na odpoved. Demokrati so vneti kraljevi privrženci, toda pod pogojem, da jih kralj pri imenovanju ministrov v prvi vrsti vpoštevava. Ako ne, gredo takoj vsi med republikance. Tako vsaj se naši demokrati opetovano grozili, ko je šlo za izpremembo vlad. Demokrati so tudi pristaši najstrožjega reda in rada v državi, če morajo delati in raditi drugi, a oni sami da ukazujejo. V nasprotnem slučaju se zvežejo s komunisti in uprizarjajo štrajke in nemire. Tako so si tudi v konstituenti znali zagotoviti prijateljstvo komunistov, ki so z njimi glasovali. Na vprašanje, kako morejo iti komunisti z demokrati, je glasom »Hrvat« neki komunistični poslanec odgovoril: »V demokrati imamo najmočnejše zaščitne za naša gibanja. Usluge, ki jih jim izkazujemo tukaj, nam bodo povrnjene drugod!« Po splošnem mnenju se je sklenila med demokrati in komunisti najožja zveza za slučaj, da bi se sestavila vlada brez demokratov. V tem slučaju preidejo oboji v najstrožjo opozicijo, ki bi jo podpirali štrajki, kakor se je to že zgodilo pod Protičevno vlado. Torej patriotizem na odpoved.

+ Svobodne volitve? Znano je, da so agrarno reformo v Jugoslaviji vzeli v zakup demokrati in da so jo od vsega početka zlorabljali v strankarske namene. Najlepše so pa to napravili ob volitvah v prijeljskem okrožju v Srbiji. Tu je bil nosilec demokratske liste glavni agrarni poverjenik za južno Srbijo: Sreten Vukosavljević, a razen njega so bili na listi še trije drugi podrejeni agrarni poverjeniki. To se ve, da se je revnim kmetom namignilo: ali volite listo agrarnih poverjenikov ali pa se odpovete zemlji. Na ta način so demokrati lahko zmagali; če je šla pri tem svoboda volitev rakom žvižgat, prava reč.

+ Prava beseda o pravem času. »Samouprava« dne 18. t. m. razpravlja na uvodnem mestu o nesreči, da so se ob rojstvu Jugoslavije polastili oblasti v državi demokrati, ki so vladali na najnesrečnejši način: kot majhni ljudje v velikem času. List žigosa demokratsko politiko, ki jemlje zase v zakup vso državotvornost in modrost, vse druge pa enostavno odbijajo in odpravljajo od državnega krmila. Potem pravi: »Država se ne ustvarja temeljem pravnih in zakonitih dejstev, ampak temeljem stvarnega stanja. Da naša država ne bi bila nekomu mati, drugemu pa mačeha, moramo biti širokogrudni, poslušati moramo vsakogar in zadovoljiti čimvečje število naših državljanov. Samo tako bomo hodili po pravi poti in bomo zaslužni sinovi domovine. Nas so dogodki prehiteli in nadkrilili. Še prej nego smo zadostno dozoreli za misel narodnega in državnega edinstva, stojimo pred izvršenim činom: kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Da moremo obvarovati dejansko stanje, ki je jako nežna bilka, moramo biti strpni in elastični, ker duh časa to zahteva. Čim več ljudi bo sodelovalo pri gradnji naše države, tem lepša bo, ker več ljudi več vidi. Vsakogar voljo je treba v mejah možnosti spoštovati in nikomur ničesar siloma vrivati. Samo na ta način ne bomo vnovič zašli v napako »demokratov«. — Ali se bo po teh besedah ravnala radikalna stranka? Potem bi se vremena v Jugoslaviji kmalu zjasnila.

+ Za pameten sporazum na podlagi avtonomije. Belgrajska »Republika« priobčuje članek Ljub. Stojanovića, v katerem dokazuje potrebo, da se vsaj sedaj skuša priti do pametnega sporazuma s Hrvati in Slovenci. Tak sporazum je pa le mogoč, ako se vpoštevajo in spoštujejo posebni zakoni in življenjski pogoji, po katerih je dosežati razvijalo vsako izmed tvojih jugoslovanskih plemen. Tako različne kulturne in gospodarske elemente se ne sme hoteti čez noč zlititi v en kalup. Dovolj je, da se varuje državno edinstvo. Za to zadostuje, da imamo eno vojsko, eno zunanjo politiko, ene trgovinske pogodbe in carino, eno upravo za promet, eno neodvisno sodstvo z enim državljanskim, kazenskim in trgovinskim zakonikom. »Vse ostalo naj se prepusti vsakemu plemenu, da ureja po svoji previdnosti in svojih potrebah. Kar se tiče oblike vladavine, treba dati prednost republikanski, in sicer ne zato, ker je ta oblika boljša, popolnejša in času primernejša, ampak enostavno zato, ker bi nanjo veliko rajše pristali Hrvati in Slovenci.« Ako bi bili šli v decembru 1918 po tem potu — piše Stojanović — smo trdno prepričani, da bi bili imeli že v teku l. 1919. državo popolnoma urejeno in bi se nam pri razmejevanju nasproti Italiji, Avstriji, Madjarski in Rumu-

niji ne bilo godilo tako, kakor se nam je. — Po volitvah — piše Stojanović dalje — so Slovenci jasno povedali, da so s centralizmom nezadovoljni in da zahtevajo širšo avtonomijo. Hrvatje so šli še dalje — eni zahtevajo hrvatsko kmetško republiko. Ni se treba varati, da zahteva to samo Radić. On govori iz srca 90 % Hrvatov in velikega števila katoličanov sploh. — Sedaj ko so tako jasno in iskreno izjavili Hrvati in Slovenci, treba da rečejo svoje tudi Srbi. Ako pomislimo, da so se le-ti izrekli za vladni ustavni načrt in poslovnik in ako misli današnja ali jutrišnja vlada to ustavo in ta načrt potem ustavotvorne skupščine s preglasovanjem vsiliti brez ozira na Hrvate in Slovence — potem lahko rečemo, da ustavno vprašanje s tem ne bo rešeno in da ureditev države na tem temelju ne bo trajna. — Sporazum s Hrvati in Slovenci — zaključuje Stojanović — je nujen, pa tudi mogoč, a to le na podlagi avtonomije, ki naj se izvede v tistih pokrajinskih mejah, ki jih določi ljudstvo potom glasovanja. — Tako piše v srbskem listu Srb, ki gotovo ni v službi narodnih sovražnikov.

Dnevne novice.

— Imenovanja v zdravstveni službi. Imenovani so sanitetni referent dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški ad personam za namestnika sanitetnega šefa za Slovenijo in Istro v V. činovnem razredu, zdravstveni nadzornik dr. Ernst Mayer pa za sanitetnega referenta v VI. činovnem razredu.

— Duhovščino in vse bivše člane Slovenske Straže prosimo, da zopet prično z ustanavljanjem podružnic. Vsa navodila daje društveno pisarna, Ljubljana, Miklošičeva cesta 8. Ob enem opozarjamo na okrožnico, ki smo jo te dni razposlali.

— Omejen promet na železnicah. LDU Belgrad, 20. dec. (Presburo.) Ravnateljstvo državnih železnic v Belgradu objavlja: Od danes, dne 20. dec. t. l. dalje je ravnateljstvo državnih železnic prisiljeno, da vsled pomanjkanja premoža ustavi promet rednih brzovlakov št. 1/2, ki so vozili med Belgradom in Nišem z odhodom iz Belgrada ob 20.50. Simplonski orientni ekspres bo še nadalje vozil po dosedanem voznom redu, t. j. vsak torek, četrtek in soboto. Dosedanji osebni vlaki bodo vozili po dosedanem redu še dalje.

— Kakšne neposredne davke imamo in kako jih plačujemo? je knjizica, katero je izdala Zveza gospodarskih združenj in se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Knjizica je kratka, jasna in poljudna ter zelo potrebna za vsakega davkoplačevalca. Natisnilo se je samo omejeno število izvodov, zato naj si vsakdo takoj omisli, Velja s poštnino vred 5 kron.

— Ker je ukradel konjsko opremo, vredno 1300 kron, je deželno sodišče v Ljubljani obsodilo Jakoba Mohorčiča iz Zbilj na 3 mesece težke ječe.

— Pretep v Mateni. Martin Škraba, Lojze Gabrovšek in Jakob Gabrovšek: vsi iz Maten, so se zagovarjali pred deželnim sodiščem v Ljubljani. Obtožba jih je obdolževala: Dne 18. maja 1920 so navedeni v družbi še več drugih fantov zvečer prepevali pod lipo v Mateni. Po vasi je prišel Ivan Furlan, ki je bil s fanti v jezi. Vnel se je prepil; Furlan je potegnil nož; fantje so se nato lotili Furlana in ga ranili. Dež. sodišče je po končani razpravi oprostilo Jakoba Gabrovška in obsodilo Martina Škrabarja na 3 in Lojzeta Gabrovška na 2 meseca ječe.

— Za mladino. Avstrijsko socialno-demokratsko delavstvo je pred več leti ustanovilo par deželnih društev »Otroških prijateljev«. Ta društva so se pred 2 leti združila v enotno organizacijo za celo državo, ki ima po vseh krajih svoje krajevne skupine. Danes šteje društvo nad 50.000 članov, ima mnogo gradov in domov za otroke na najlepših krajih in do milijona kvadratnih metrov lastnih zemljišč; poleg tega obsežna zemljišča kot igrišča v najemu. Tekom dveh let so samo v deželnih društvih prispevali delavci nad 4 milijone kron za otroke; javne podpore so znašale pičlo četrtilijona kron. Delavstvo samo je zahtevalo, da se zvišajo prispevki za otroško akeijo od 3 K na 10 K. Le žal, da je to sicer tako lepo delo socialno-demokratskega delavstva naperjeno proti krščanski vzgoji mladine. Pri nas morajo to važno zadevo vzeti v roke krščanski ljudje.

— General Fischer na zatožni klopi. Zloglasni general Fischer se je vrnil iz rumunskega ujetništva. Ko so stali Rusi v Bukovini, je bil Fischer poveljnik vojnih žandarjev. Počenjal je vsakršna nasilja. Med ondodnim prebivalstvom rumunskim in zlasti rumunskim je bilo mnogo žrtev njegove krutosti. Po prevratu je ostal v Črnovicah in tamkaj so ga tudi prijeli zaradi zlorabe uradne oblasti in vohunstva. Poleg tega se je dogotal, da je v bukovinski orožniški blagajni izmaknil 13 milijonov kron. Zaradi tega ga rumunska vlada ni hotela izpustiti iz ujetništva. Šele na ponovne zahteve avstrijske vlade, ki je hotela ugoditi prošnji Fischerjevih sorodnikov, ga je Rumunska izpustila, a s pogojem, da pride na Dunaju na zatožno klop.

— Z gnojnimi vilami po glavi udan je svojega očeta Martina Janez Jamnik v Križne gore št. 7.

Ljubljanske novice.

Lj. Dr. Mahnič v spomin. V spomin umrlemu škofu in katoliškemu buditelju dr. Antonu Mahnič, priredi Slov. kršč. sor. zveza slovesen sestanek v Ljudskem domu v sredo, ob 8. uri zvečer. Govorila bosta g. dr. Josip Srebrnič, vseučiliški profesor v Ljubljani, in g. konservator dr. Franc Stele. Petje bo oskrbele pevsko društvo »Ljubljana«. Vstop je vsakomur prost. K obilni udeležbi vabi odbor SKSZ.

Lj. Predavanje SKSZ v Ljudskem domu se bo vršilo danes, torek zvečer ob pol osmih. Predmet govora bo priljubljeni pisatelj dr. Fran Detela, ki je izpolnil ta mesec sedemdeset let svojega življenja. Vstop je vsem prijateljem znamenitega pisatelja prost.

Lj. Odborova seja SKSZ bo danes, torek, ob 4. uri popoldne. Prosim, naj vsi odborniki pridejo. — Podpredsednik.

Lj. Javno predavanje priredi v četrtek ob 6. uri zvečer v trnovskem župnišču »Gospodarsko in izobraževalno društvo za Krakovo in Trnovo«. Vstop vsakomur prost.

Lj. Šentpeterski Orel priredi na Sv. Štefana 26. t. m. ob pol 4. uri popoldne mladinsko akademijo z raznovrstnim teledinam in zabavnim sporedom. Vabljeni posebno starši in vsi prijatelji mladine.

Lj. Šentpeterski družabni klub. Zvečer ob 8. uri običajen prijateljski sestanek na verandi Uniona.

Lj. Prosveta za frančiškansko župnijo vljudo vabi vse svoje p. n. člane in članice, da se udeležijo polnoštevilo sestanka, ki se vrši danes v torek ob pol osmih zvečer na porti frančiškanskega samostana. Na svidenje. — Predsednik.

Lj. Prosvetno društvo frančiškanske župnije priredi v sredo, dne 22. decembra ob 8. uri zvečer v dvorani na porti frančiškanskega samostana predavanje, ki ga bo imel vseučiliški profesor dr. G. Rožman. Vabimo k najštevilnejši udeležbi!

Lj. Zveza trgovskih in privatnih namočencev v Ljubljani vabi svoje člane in članice na sestanek dne 22. decembra ob pol 8. uri zvečer, ki se vrši v spodnjih prostorih I. del. konsumnega društva. Prosimo obilne udeležbe! — Odbor.

Lj. Brivnice v Ljubljani bodo oba dneva Božičnih praznikov zaprte. V petek pred prazniki bodo brivnice brez presledka od 8. ure zjutraj do 8. ure zvečer odprte. Radi hitreje in dobre postrežbe se prosijo, da se striženje las odpravi že dneve pred petkom.

Ljubljanska porota.

Vlomilci pred poroto. V razpravi proti predrzni vlomilski družbi so porotniki potrdili vsa glavna vprašanja ter so bili obsojeni: Ivan Gorkič na 6 let, Maks Herman na 5 let, Franc Čih na 7 let, Neža Gorkič na 1 leto, Karel Mišek na 3 leta, Ela Perz na 5 let, Josip Kraš na 18 mesecev težke ječe.

Obsojene ogrske ciganke. Pred porotnim sodiščem so bile dne 20. t. m. obsojene radi tatvin, ki so jih bile izvršile po raznih ljubljanskih trgovinah ogrske ciganke: Barbara Müller na 2 leti, Terezija Ritter na 2 leti, Alojzija Ritter na 1 leto in Berta Ritter na 1 leto težke ječe.

Pod predsedstvom g. dvornega svetnika Regallyja razpravlja danes porota o tožbi, katero je vložilo državno pravdnikštvo (zastopa g. dvorni svetnik Trenz) proti posestniku in gostilničarju

Francetu Briclju z Dobrove št. 24. Obtožba očita Briclju, da je dne 12. septembra 1920 zabolal s kuhinjskim nožem Franceta Rupnika; ki je vsled zadobljene rane umrl. Zgodilo se je to med veselico gasilnega društva, kateremu je bil Bricelj predsednik, Rupnik pa podpredsednik. Briclja je zagovarjal g. dr. Švigelj. Predsednik g. dvorni svetnik Regally je zaprisegel 18 povabljenih prič. Bricelj je rekel, da se ne čuti kriv. Na dolgo in široko je nato Bricelj pripovedoval, kako se je vršila 12. septembra veselica gasilcev na Dobrovi.

Mučni Vas glavobol? Zobobol? Trganje v udih? Malo Fellerjevega pravega Elza vluda in odpravljene so bolečine! 6 dvornatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej. Fellerjev Elza mentolni črtnik en komad 12 K.

Želodec Vam ni v redu? Nekaj pravijo Fellerjevih Elza-kroglic! Te so dobre! 6 škatlic 18 K. Pravi balzam 12 steklenic 72 K. Prava švedska tinktura 1 velika steklenica 20 K. — Omot in poštnina posebej a najceneje. Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa trg št. 245, H. C. vatska.

Odgovorni urednik Jože Rutar. Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«. Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.